

Милица В. Стојчић^[1]

Институт за политичке студије,
Београд (Србија)

УДК 316.73(497.11:44)
655.413:[32::005.71(497.11)
327:316.7(497.11:44)
Прегледни научни рад
Примљен: 22.8.2024.
Прихваћен: 22.4.2025.
doi: 10.5937/napredak6-52936

Улога Института за политичке студије у француско-српској научној сарадњи и културној дипломатији^[2]

Сажетак: Франкофонија је изузетно значајна за развој не само „културне дипломатије” него и све обимније научне сарадње, спровођења заједничких пројеката, активности и размене знања с Републиком Србијом, али и читавим регионом Западног Балкана. Циљ истраживања је утврдити обим, резултате, али и перспективе сарадње Института за политичке студије као једног од најистакнутијих актера у научним, стручним и културним односима са француским научноистраживачким и образовним институцијама. Аутор је у припреми истраживања користио анализу садржаја и ограничено посматрање са учествовањем. Закључак је да је Србија једна од кључних држава у региону за изградњу научне сарадње са Француском и да, с врло лимитираним средствима која се издвајају за финансирање друштвено-хуманистичких наука *en général*, Институт за политичке студије успева да разменом знања, публикацијама и спровођењем заједничких пројектних активности одржи имиџ доброг партнера.

Кључне речи: Република Француска, Република Србија, Институт за политичке студије, културна дипломатија, научна сарадња

Увод

Крај Хладног рата довео је читав свет у зону неизвесности, али и наде да се страхоте свих великих ратова, чак и оних територијално ограничених, више неће понављати. Међутим,

последњих година сведоци смо да је звецкање оружјем и обнављање војних савезништава међу државама поново у моди. Да ли се међудржавни односи мере само упоређивањем нуклеарног и другог наоружања, војних капацитета и снаге или и даље постоји могућност да државе ме-

[1] milica.topalovic@ips.ac.rs; <https://orcid.org/0000-0002-6088-9388>

[2] Рад је настао у оквиру научноистраживачке делатности коју финансира Министарство науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије.

ђусобно сарађују у областима културе, науке, заједничког напретка? Француска држава, иако нуклеарна сила, једна од водиља Европске уније, али и значајан актер у светској политици, одувек је имала снажан културни и научни утицај у свету, захваљујући коришћењу културне дипломатије за повећање утицаја и унапређење међународних односа.

Државе Западног Балкана, нарочито Србија, прошле су кроз готово три деценије транзитног периода, у којем су покушавале да пренебрегну распад заједничке југословенске државе, комплетно иступе из комунистичког миљеа и прикључе се Европској унији, а све ради модернизације и одржавања корака са савременим светом. За те промене било је неопходно наћи партнере како би виталне гране државе, међу којима су образовање, технолошки развој и наука, добиле посебно место и могле несметано да напредују и развијају се. Србија је, захваљујући историјским везама, утицају франкофоније, француске културе, али и вишедценијском искуству француске државе у области образовања и науке, отпочела, тј. наставила сарадњу с Француском. Билатерални односи двеју држава обновљени су не само захваљујући напору Србије да се врати у европски колосек него и отварању Француске и њеном поновном заинтересованости за развијање културне дипломатије са Србијом и остатком региона.

Научна и културна сарадња омогућиле су развој тзв. културне и/или научне дипломатије. Научна дипломатија добила је свој савремени облик и таксономију 2009. године и разложена је у: 1) науку у дипломатији (као саветодавно средство за побољшање спољнополитичких

циљева); 2) дипломатију за науку (дипломатија која олакшава и унапређује међународну научну сарадњу); 3) науку за дипломатију (научна сарадња која унапређује билатералне и међународне политичке односе) (Turekian, Gluckman, Kishi, & Grimes, 2017, str. 2). Средства спровођења научне дипломатије најједноставније се своде на научну сарадњу кроз мобилност студената и професора, размену знања и искуства (Fähnrich, 2015). Овде свакако треба додати да је последњих година најважнији облик сарадње спровођење заједничких пројеката, а у оквиру њих организовање научних конференција, трибина, издавање заједничких публикација, посете и организовање радионица. Тиме се омогућава не само институционална сарадња и размена искуства него се и остварују индивидуални контакти, који су нарочито за младе истраживаче веома значајни. Колико су културна и научна дипломатија важне за ширење француског утицаја и оснаживања тзв. меке моћи (*soft power*) широм света доказује и говор Силвије Ретајо (Sylvie Retailleau) у Министарству Европе и спољних послова 2023. године. Она наводи да се 65% свих научних публикација Француске изводи у сарадњи са иностраним истраживачима, као и да је у 2022. години 400.000 иностраних студената започело високо образовање у Француској, што је доводи до позиције шесте најпожељније дестинације за академско усавршавање у свету (Kolaković, 2023, str. 13).

Једна од научноистраживачких организација у Србији која је препознала потенцијал српско-француског научног односа и која га несебично гради захваљујући заједничким активностима, публикацијама, пројектима, посетама и програмима јесте Институт за поли-

Милица В. Стојчић

Улога Института за политичке студије
у француско-српској научној сарадњи
и културној дипломатији

тичке студије у Београду. За готово 60 година постојања и захваљујући десетинама запослених истраживача Институт за политичке студије етаблирао се као једна од водећих научноистраживачких институција у Србији. С обзиром на широку област друштвено-хуманистичких наука, нарочито политиколошких, историјских и социолошких, Институт је изградио слику поузданог партнера у креирању и анализи националних јавних политика. Такође, све чешће Институт се препознаје као предводник успостављања нових или обнављања старих међународних научних веза, као што је то случај и са француским високошколским установама и другим неакадемским организацијама.

Циљ рада био је да одговори на питања колики је обим сарадње Института за политичке студије са француским партнерима, шта ова форма научне дипломатије подразумева и какве су перспективе овог односа. Аутор је користио анализу садржаја, као и ограничено посматрање са учествовањем, као учесник одређених активности у српско-француској научној сарадњи. Рад је подељен на четири целине. Након уводних разматрања представљена је сарадња кроз библиографију која је у различитим доменима повезана са Француском. Најчешће су то научни радови који нуде нове погледе на значајне догађаје, али и открића у области заједничке историје, развој културне, економске и регионалне сарадње, као и перцепција заједничке будућности. Следи приказ заједничких пројектних активности, након чега аутор полемиче и

закључује рад хипотезом о потенцијалима српско-француског научног односа.

Публикације Института за политичке студије – одраз француско-српске научне сарадње

Врло ревносно се може пратити активност Института за политичке студије трагом публикација које тематски имају различите, али врло занимљиве и важне перспективе и погледе на српско-француске односе. Интересантна је чињеница да је последњих година публиковано доста научних радова, монографија и посебних бројева научних часописа^[3] посвећених историјским везама двеју држава. Нарочито су популарне публикације које се односе на актуелне дипломатске односе, сарадњу у различитим доменима, али и потенцијалне предлоге и идеје о будућој сарадњи.

Међу свим поменутих издањима, истиче се часопис *Српска ђолијичка мисао*, који према листи категорисаних научних часописа домаћих издавача има категорију М24 (MNTRI, 2023, str. 43). С обзиром на опсег рукописа аутор ће представити само неке занимљиве теме и чланке у којима је Институт за политичке студије издвојен не само као значајан актер јачања и изградње српско-француских односа него и партнер потребан за продубљивање регионалних добросуседских односа, до којих је, као што је раније предочено, Француској веома стало.

| 129

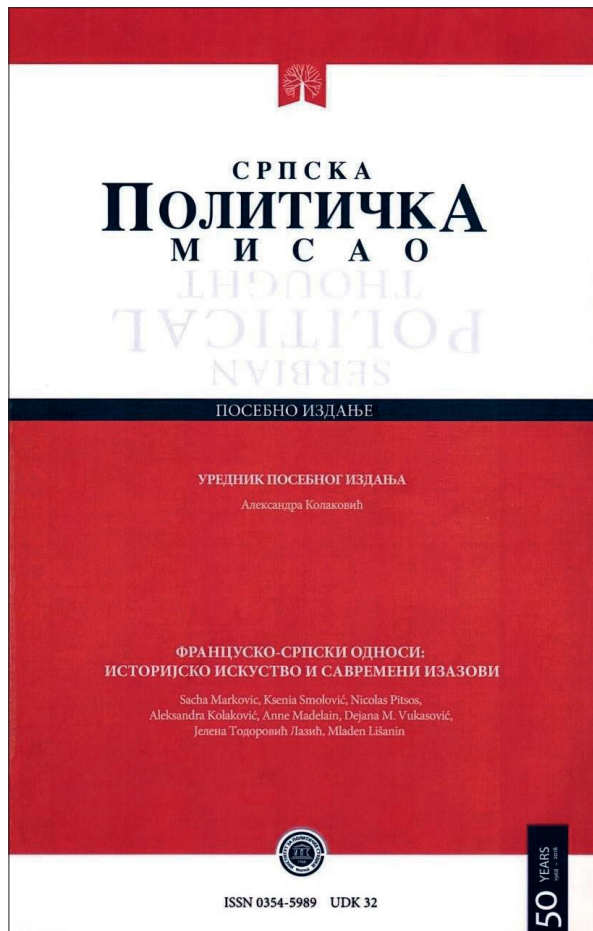
[3] Библиографији Института за политичке студије може се приступити на сајту Репозиторијума Института на повезници <http://repositorijumips.rs/>.

Једна од интересантних свезака часописа *Српска њолиџичка мисао*, у виду посебног издања, изашла је из штампе 2018. године. Овај број није само крунисао активности заједничког пројекта српских и француских истраживача „Француско-српски односи у области дипломатије и медијског представљања: Историјско искуство и савремени изазови” (бр. 451-03-01963/2017-09/07), већ је и симболично угледао светлост дана на педесетогодишњицу оснивања Института, у години у којој је почело обележавање јубилеја – 180 година од успостављања српско-француских дипломатских односа (MSP, 2019).

Увидом у ово специјално издање часописа може се уочити мноштво научних радова како српских научника из Института за политичке студије, тако и француских са Универзитета у Сорбони. Тематски, зборник обухвата историјски значајне радове, који на једном месту сумирају однос између двеју држава са свим дипломатским успонима и падовима. Уводни рад говори управо о француској штампи уочи Берлинског конгреса 1878, која не гледа нимало благонаклоно на потпуно осамостаљење Србије, Црне Горе и Румуније. Напротив, у француској штампи појављује се мноштво у најмању руку „антисловенских” текстова, којима жели да се заштити већ ослабљено Османско царство и којима се инсистира на тзв. српској и црногорској агресији и православном словенском насиљу над Турцима (Marković, 2019, str. 7). Уследили су текстови о француским реакцијама на краљеубиство 1903. године, као и о односу француског друштва и државе према територијалним проширењима Србије током балканских ратова. Оригиналноост ових радова

огледа се у анализи садржаја тадашњих дневних новина у којима се јасно одражавао став јавности према српском и црногорском народу, али и никад до сада научно обрађених архивских докумената и дипломатских писама. Посебан историјски и политиколошки допринос ових радова проистиче из чињенице да се на примерима других држава још тада могла увидети идеолошка поларизација Француске. Конкретно, на примеру српских територијалних проширења током балканских ратова може се уочити јасна разлика између начина на који државу разумевају тзв. националисти и либертаријанци. Националисти термин државе везују за поимање концепта из 19. века који се ослања на концепт државе „средњег века” и наставља га, док, с друге стране, антинационалистички/либертаријански блок државу сматра друштвеним конструктом, а проширења само „експанзионистичким изговорима” бивших османских територија, без признања „историјског права” (Pitsos, 2018, str. 79).

Како би развој српско-француске сарадње кроз векове и деценије био комплетан, *Зборник* нуди и текст о колективном сећању српског друштва на битне историјске чињенице и испитује став српског друштва о „вечитом пријатељству” Србије и Француске. „Вечито пријатељство” изграђено је на савезништву у Великом рату, сећању на улогу Француске на Солунском фронту, школовању 5.000 српских ђака чији је повратак у матицу имао велики значај за реорганизацију и просперитет државе, али и на касније заједничко ратно савезништво у Другом светском рату, када је некадашња слика добила врлу идеолошку обојеност (Kolaković, 2018, str. 83–84). Та слика није

Часопис *Српска политичка мисао*, посвећен односима Србије и Француске у издању Института за политичке студије, приређен поводом 50 година од оснивања Института.

Фото: Институт за политичке студије

толико јака и стабилна од деведесетих година, као ни данас када су очекивања српског друштва у процесу европских интеграција усмерена на Француску и њену помоћ изневерена. Ауторка закључује да братски савез и нит пријатељства који су изграђени током Великог рата и даље до-

Милица В. Стојчић

Улога Института за политичке студије у француско-српској научној сарадњи и културној дипломатији

минирају у српском друштву „иако су доживели тренутке сумње током југословенских ратова деведесетих и НАТО бомбардовања Србије 1999. године” (прим. прев.) (Kolaković, 2018, str. 101). У издаваштву Института за политичке студије др Колаковић је 2016. године објавила и монографију *У служби оцабине: Сарадња француских и српских интелектуалаца 1894–1914*, чиме је на свеобухватан начин објаснила зачетке стварања српско-француског пријатељства и тзв. културне дипломатије (Kolaković, 2016). Такође, овом монографијом попуњени су значајни недостаци у српској историји, политикологији и другим сродним наукама, у чему се огледа њен посебан научни допринос.

Остатак радова овог издања из 2018. године заокружује се политиколошким и дипломатским аспектом савремених билатералних односа у односу на европске интеграције. Ту се истиче да је Западни Балкан (и Србије као лидер у региону) „имао пресудну улогу у развоју и афирмацији безбедносне политике ЕУ, те да је представљао 'експериментално подручје' за даљи развој ове политике, њен однос са НАТО и ОУН, као и за општи правац даљег развоја ове политике” (Vukasović, 2018, str. 128), али и да развој евроскептицизма у Француској као држави осовине ЕУ лежи у историјским разлозима и неефикасности институција, док у Србији као кандидату за чланство оно ипак почива на умору и разочарању од „претприступног условљавања” (Lazić, 2018, str. 181).

Посебан зборник *Француска и Србија: Изазови вечној пријатељства (La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle)* из 2021. године такође је био посвећен француско-српским

односима и учврстио је већ изграђену научну сарадњу између институција Сорбона-Париз IV, Министарства за Европу и иностране послове Републике Француске, Амбасаде Републике Француске у Србији, као и Француског института у Београду са Институтом за политичке студије и Министарством просвете, науке и технолошког развоја. Зборник још детаљније и опсежније анализира теме специјалног броја из 2018. године, са новим, досад необјављеним хипотезама из заједничке прошлости. Специфичност ове публикације огледа се у још већој заинтересованости француских и српских научника, али и стављању акцента на актуелне билатералне, али и регионалне односе с обзиром на чињеницу да је 2019. године Француска усвојила нову Стратегију за Западни Балкан (Kolaković & Marković, 2021, str. 11).

Неке од занимљивих тема у *Зборнику* тичу се за повезаности српско-француске дипломатије и индустријализације у периоду од 1871. до почетка Првог светског рата. Овај рад акцентује проширење железничке мреже на територији Србије за 27,3% у овом периоду, што је довело до отварања нових рудника, фабрика, француске банке, али и нових токова комуникација – „пут гвожђа” омогућио је развој телеграфа, затим телефонске линије (Hassler, 2021, str. 35–36). Други светски рат доноси нове перспективе француско-југословенских војних односа због отварања Балканског фронта (Denda, 2021, str. 177), али и односа Краљевине у егзилу с „Де Головом Француском” (De Gaulle) који су се одвијали ванинституционалним дипломатским и парадипломатским каналима (Milikić, 2021, str. 197). Постратни период доноси затегнуте односе са

Француском због југословенског односа са Сојетским Савезом. Културна дипломатија тада је послужила комунистичком режиму да побољша слику Југославије у Француској (Kolaković, 2021, str. 229–230). Аспект културне дипломатије обогаћен је и интересантним текстовима о српској кинематографији (Naïma, 2021), као и перцепцији српске ликовне уметности у Француској (Mladenović, 2021).

Положај Србије и улогу Француске у оквиру европских интеграција у овом зборнику посебно је нагласио амбасадор у пензији др Лопандић, који закључује да је у обостраном интересу да Србија постане држава чланица, тј. да је Француској важно да за заједничким столом седе државе с којима она има историјске везе и добру сарадњу (Lopandić, 2021, str. 359), док др Вукадиновић сматра да оклевање Уније и усложњавање процеса приступања за последицу има велики утицај неевропских држава на регион попут Русије, Кине, Турске (Vukadinovic, 2021, str. 347).

Друго специјално издање часописа *Српска њолиџичка мисао* изашло је из штампе 2022. године, где се може пратити већа заинтересованост Француске, која је тада председавала Европском унијом, за регион Западног Балкана. Иновативност у односу на претходна издања јесте наглашавање економских односа и интереса Француске да појача своје присуство у Србији. Истраживачи Института за политичке студије анализирали су тенденције развоја економских односа Србије и Француске у различитим периодима од краја 19. века до савремених дана. Закључили су да је „виши ниво економске сарадње резултирао унапређењу политичких односа две државе, и обратно, а да 1990-е године

представљају период најнижих економских и политичких односа у историји односа Србије и Француске” (Рапајић & Матијевић, 2022, стр. 164). Кретање страних директних инвестиција и долазак француских компанија омогућено је отварањем привреде Србије и либерализацијом трговинских односа са ЕУ (*ibid.*). С друге стране, др Вукадиновић као да наставља истраживање из *Зборника* 2021. године, где сматра да је стратегија Француске подржаваће стварања концепта макрорегиона на Западном Балкану.^[4] Аутор закључује да је ова тактика међуржавног, регионалног, економског умрежавања у оквиру региона повољна по Француску, али и читаву ЕУ, јер на тај начин могу да истисну друге велике силе са овог простора (Vukadinović, 2022, стр. 197).

Последњи објављен број *Српске јулијичке мисли* за 2023. годину имао је за тему регионални развој науке и научну сарадњу између држава Западног Балкана. Иако се сви рукописи не односе директно на Француску или француско-српске односе, допринос овог издања је у резултатима до којих су истраживачи дошли, а који никада раније нису објављени. Управо су резултати истраживања исход програма „Павле Савић” који је активан од 2003. године, научне сарадње у регији Дунава и програма ЕС-Балк (Enseignement supérieur dans les Balkans occidentaux [ES-Balk]) у којима је учествовао Институт за политичке студије.

Регионална сарадња у економском домену, као што је претходно објаснио др Вукадиновић, али и културном и научном, има круцијални значај за Француску, увећање њеног утицаја и франкофоније у региону. Међутим, за разлику од француске културне дипломатије у Србији, где је најзначајнија „наука за дипломатију” – наука као канал побољшања дипломатских односа, у Албанији је ситуација другачија. У једном од радова овог броја *Српске јулијичке мисли* у којем се анализира утицај Француске на науку и високо образовање у Албанији, долази се до закључка да се „свеукупни билатерални односи између ове две државе заиста могу описати пријатељским, (али да је) опште запажање да је француско присуство у Албанији диспропорционално добрим билатералним односима” (Topalović, 2023, стр. 100). Овом темом, тј. развојем научне и културне дипломатије, нарочито после 2019. године и усвајања поменуте стратегије за Западни Балкан, др Колаковић је отворила ово издање. У овом научном раду рекапитулира се не само историјат научне сарадње већ и савремени аспекти и тенденције француске научне дипломатије за простор Западног Балкана. Иако се уочава светски тренд у финансирању и улагању у природне науке,^[5] охрабрује се и аплицирање за пројекте и средства у области друштвено-хуманистичких наука за које се до сада издвајало најмање ресурса (Kolaković, 2023).

[4] Макрорегиони су форуми за припрему и спровођење заједничких пројеката држава које желе да постану пуноправне чланице ЕУ (Србија је чланица Јадранско-јонског и Дунавског макрорегиона)

[5] Од 2022. године са циљем тематских размена знања и искуства основан је Српско-француски форум за иновације, који је на једном од првих састанака акцендовао поља дигитализације индустријских процеса, као и питање будућности пољопривреде и прехране (Institut Français, 2022).

Спровођење заједничких пројеката и активности – стање и перспективе

Пројектно ангажовање последњих деценија једна је од најважнијих активности научно-истраживачких институција у свету. Пројектима се не решавају само конкретни проблеми или попуњавају недостаци (engl. *gap*) у научним истраживањима већ изузетан значај имају и развој билатералне и међународне сарадње. Да је Србија атрактивна држава за научну сарадњу и дипломатију доказује чињеница да су од 2006. до 2020. године пристигле 353 пројектне пријаве српских истраживача, од којих је Француска изабрала 134 за финансирање, док се тај број повећава из године у годину (Kolaković, 2023, str. 22).

Један од пионирских пројеката који је Институт за политичке студије спроводио с партнерима из Француске јесте „Француско-српски односи у области дипломатије и медијског представљања: историјско искуство и савремени изазови” („Relations franco-serbes dans le domaine de la diplomatie et la représentation des médias: Expérience historique et défis contemporains”). Од почетка 2018. године у оквиру поменутог пројекта српски и француски академици спровели су истраживања у француским и српским архивима и библиотекама, организовали трибину у Београду под називом „Идеје и промене: пренос знања и слике Другог у француско-срп-

ским односима” („Idées et changements: transfert de connaissances et images d'un autre dans les relations franco-serbes”), округли сто у Паризу „(Не)истражене теме француско-српских односа” („Les thèmes (non) explorés des relations franco-serbes”) и конференцију 2019. године (Kolaković & Markovic, 2021, str. 11). Захваљујући овом пројекту, српски и француски научници имали су прилику да објаве поменуто специјално издање часописа *Српска јулијичка мисао* из 2018, организују истраживачке и студијске боравке, али и серију предавања о историји српско-француских односа у Културном центру Нови Сад.^[6] Јубилеј – 180 година од успостављања француско-српских дипломатских односа – свечано је обележен конференцијом 26. и 27. јуна 2019. године.

Не треба заборавити ни други заједнички пројекат, који је, осим Института за политичке студије, окупио и партнере: EUR'ORBEM и Универзитет Сорбона, Париз. Пројекат је изнедрио поменути зборник из 2021. године и специјално издање часописа *Српска јулијичка мисао* „Француска и Западни Балкан: наслеђе прошлости и европске интеграције” („France and the Western Balkans: the legacy of the past and the EU integration process”). Како је у поменутом периоду проглашена епидемија ковида 19, студијска путовања, боравци и радионице били су отказани.

Пројекат „Јачање и перспективе научне сарадње на Западном Балкану” („Renforcement et perspectives de la coopération scientifique dans

[6] Серија од шест предавања др Колаковић у Културном центру Нови Сад може се погледати на следећој повезници: https://www.youtube.com/results?search_query=aleksandra+kolakovi%C4%87+kcns

les Balkans Occidentaux”^[7] који од 2021. године заједно спроводе Институт за оријенталне језике и народе (L’Institut national des langues et civilisations orientales [INALCO]) у Паризу, Институт за политичке студије у Београду, Филолошки факултет у Никшићу и Правни факултет у Битољу, један је од важнијих у досадашњој сарадњи. Осим чињенице да је усмерен на јачање и интензивирање француско-српских научноистраживачких односа и формирање регионалне докторске школе, неизмерно је важно нагласити да је његов циљ помоћ и олакшавање приступања Европској унији, тј. испуњавању стандарда у овим областима. Захваљујући међусобним активностима одржане су и многобројне радионице на којима су учесници, али и запослени у институцијама, партнерима на пројекту, имали прилику да науче основе писања пројеката и позиционирају заједничке интересе у науци у оквиру процеса европских интеграција.

У просторијама Института за политичке студије, 3. и 4. марта 2022. године, одржана је радионица под именом „Научна и универзитетска сарадња Србије и Западног Балкана, и искуство докторских школа” („La coopération scientifique et universitaire entre la France et les Balkans occidentaux et l’expérience des écoles doctorales”), где су означена добра и лоша искуства држава учесника у спровођењу докторских академских студија, као и перспективе младих докторанада за даље усавршавање (ESbalk, 2022a). Средином септембра 2022. године радионица на Правном факултету „Свети

Климент Охридски” у Битољу под именом „За повезано високо образовање” („Pour un enseignement supérieur connecté”) (Edbalk, 2022b), представљала је први заједнички оквир за рад свих партнера у којем је било прилике да се јасно укаже на различите перспективе држава на научну сарадњу са Француском, али и на стање и позицију науке и истраживача у Србији, Црној Гори, Македонији и Босни и Херцеговини. Касније, 27. и 28. октобра, у просторијама Института за политичке студије, одржана је радионица „Позиција научних истраживача у процесу европских интеграција: идентификација, израда и имплементација пројекта” („La place de la recherche scientifique dans le processus d’intégration européenne: identification, rédaction et réalisation des projets”). Оваква активност означена је као веома важна због преношења знања домаћих и француских стручњака о писању европских истраживачких пројеката за програм „Хоризонт Европа” („Horizon Europe”), чиме је отворен простор за заједничке апликације (Edbalk, 2022c). Аплицирање и евентуално одобравање извођења оваквих пројеката има немерљиви значај не само за институције него и за индивидуални напредак и развој истраживача. Добре технике писања и управљања пројектима неопходне су с обзиром на чињеницу да се у области друштвено-хуманистичких наука врло тешко добијају велики грантови. Разлог лежи у њиховој непопуларности, нарочито друштвених наука, због немогућности да савременом свету понуди брза и практична решења за одређене проблеме и потребе друштва какве изискује

[7] Пројекат који је финансирао програм ES-Balk (Enseignement supérieur dans les Balkans occidentaux) француско Министарство за Европу и иностране послове (Ministère de l’Europe et des affaires étrangères [MEAE]) поверило је фирми France Education International, на управљање. Видети: <https://edbalk.eu/le-projet/>.

модеран свет. Техничко усмеравање ка заједничким апликацијама за пројектна финансирања утемељује светлу будућност српско-француских научних односа.

Такође, треба истаћи и заједничку конференцију одржану у Паризу новембра исте године, када су представници Института за политичке студије, предвођени др Александром Колаковић, имали прилику да с партнерима на пројекту дискутују и оцене успешност досадашњих активности, али и да усмере пажњу на будуће потенцијалне изазове научноистраживачке сарадње (Edbalk, 2022d). Посебно место заузеле су теме о улози и позицији младих у високом образовању и науци, као и организовању докторске школе за студенте и истраживаче држава региона Западног Балкана. У оквиру овог пројекта одржана су и два вебинара која су за циљ имала истицање значаја младих стручњака – докторанада и докторана наука за изградњу заједничке будућности и напредак појединачних држава.

Закључак

Током више од 180 година историје француско-српских дипломатских односа било је много успона и падова – од снажног „вечног пријатељства” током и након Великог рата, преко разочарања српског народа бомбардовањем Србије 1999. године, до поновне блиске сарадње и ослањања на Француску у оквиру европских интеграција, што су све били тестови за српско-француске односе. У том топло-хладном односу двеју држава оно што је изузетно јесу успешна научна и образовна сарадња и јачање

културне и научне дипломатије на почетку новог миленијума. Влада Француске издваја значајна средства и редовно отвара конкурсе за мобилност студената и истраживача из Србије који, осим привременог боравка у Француској, имају могућност да усаврше своје вештине и стечено знање пренесу својој држави, стварајући значајан социјални капитал (Тораловић, 2023, str. 99) и формирајући важан део српске интелигенције. Велику улогу у оквиру научне сарадње са француским институцијама у друштвено-хуманистичким наукама последњих година има Институт за политичке студије. Захваљујући реализацији бројних пројеката с француским партнерима, наука је постала један од важних дипломатских канала. Повезујући истраживаче, Институт је успео да публикује заједнички зборник и три специјална броја часописа *Српска њолиџичка мисао*, али је као издавачка кућа отворио и врата за објављивање других рукописа с франкофоном тематиком. Осим тога, организовано је мноштво конференција, научних скупова, студијских и истраживачких боравака и радионица. Такође, уз билатералне активности са српским институцијама, Француска је, усвајањем нове Стратегије за Западни Балкан 2019. године, успела да у научном смислу повеже читав регион. Културном/научном дипломатијом, Француска одржава свој утицај на овим просторима, олакшава умрежавање истраживача и потпомаже процес превазилажења терета ратне прошлости и међусобних разлика у региону. Зато се може закључити да су културна и научна дипломатија сада већ проверени методи за успостављање добрих билатералних, али и регионалних односа, те да су постављени добри темељи за даљу, још обимнију сарадњу.

References/Литература

- Denda, D. (2021). Le Royaume de Yougoslavie et les projets Français d'ouverture du Front des Balkans 1939-1940. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (177-195). Beograd: Institut za političke studije.
- Edbalk. (2022a). Atelier 'Workshop' à Belgrade 3 et 4 mars 2022. Available at: <https://edbalk.eu/atelier-workshop-a-belgrade-3-et-4-mars-2022>.
- Edbalk. (2022b). Atelier 'Workshop' à Bitola (Macédoine du nord) 15 et 16 septembre 2022. Available at: <https://edbalk.eu/atelier-workshop-a-bitola-macedoine-du-nord-15-et-16-septembre-2022/>
- Edbalk. (2022c). Formation 'La place de la recherche scientifique dans le processus d'intégration européenne: identification, rédaction et réalisation des projets'. Available at: <https://edbalk.eu/formation-la-place-de-la-recherche-scientifique-dans-le-processus-dintegration-europeenne-identification-redaction-et-realisation-des-projets/>
- Edbalk. (2022d). Colloque international - Paris - INALCO 17-18 novembre 2022. Available at: <https://edbalk.eu/colloque-international-paris-inalco-17-18-novembre-2022/>
- Fährnich, B. (2015). Science diplomacy: Investigating the perspective of scholars on politics-science collaboration in international affairs. *Public Understanding of Science* XXVI (6), 688-703. doi: 10.1177/0963662515616552.
- Gluckman, P.D, Turekian, V, Grimes, R.W, & Kishi, T. Science Diplomacy: A Pragmatic Perspective from the Inside. *Science & Diplomacy*, VI (4), 1-13. Available at: <http://www.sciencediplomacy.org/article/2018/pragmatic-perspective>.
- Hassler, M. (2021). Diplomatie et industrialisation, au travers des relations Franco-Serbes (1871-1914). In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle* (35-47). Beograd: Institute za političke studije.
- Institut Francais en Serbie. (2022). Serbian-French Innovation Forum. Available at: <http://www.institutfrancais.rs/info/forum-za-inovacije-srbija-francuska/> [In Serbian]
- Kolaković, A. (2016). *In the Service of the Fatherland: Cooperation of French and Serbian Intellectuals 1894-1914*. Beograd: Institut za političke studije. [In Serbian]
- Kolaković, A. (2018). La France et de la Grande Guerre dans la mémoire Serbe. *Srpska politička misao*, special edition, 84-106. doi: 10.22182/spm.spec2018.4.
- Kolaković, A. (2021). Présentation de la nouvelle Yougoslavie en France de 1945 à 1973: Diplomatie et culture. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (229-248). Beograd: Institute za političke studije.
- Kolaković, A. & Markovic, S. (eds.) (2021). Introduction. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (9-11). Beograd: Institut za političke studije.
- Kolaković, A. (2023). The role of France in strengthening science in Serbia and the Western Balkans: Between scientific cooperation and science diplomacy. *Srpska politička misao*, LXXXII (4), 11-39. doi: 10.5937/spm82-46216

- Lopandić, D. (2021). Le processus de négociation d'accession de la Serbie à l'UE et le rôle de la France dans l'élargissement. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (349-361). Beograd: Institut za političke studije.
- Markovic, S. (2018). La presse Française et le Congrès de Berlin. *Srpska politička misao*, special edition, 7-25. doi: 10.22182/spm.spec2018.1.
- Milikić, R. (2021). Collaboration du Gouvernement du Royaume de Yougoslavie en exil avec la France pendant la Seconde Guerre Mondiale. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (197-209). Beograd: Institut za političke studije.
- Mladenović, M. (2021). Un nouveau Musée d'art en Europe: La réception des beaux-arts classiques et modernes Serbes dans les lettres Françaises (1945-1970). In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (267-277). Beograd: Institut za političke studije.
- MNTRI, Ministry of Science, Technological Development and Innovation (2023). List of categorized scientific journals by national publishers for 2023. Available at: <https://www.nitra.gov.rs/images/vesti/2023/26-12-2023/Lista-naucnih-casopisa-domacih-izdavaca-za-2023-godinu.pdf>. [In Serbian]
- MSP, Ministry of Foreign Affairs. (2019). Paris: 180 years of diplomatic relations of Serbia and France, celebrated in the National Assembly. Available at: <https://mfa.rs/mediji/aktivnosti-predstavnistava-srbije/pariz-180-godina-diplomatskih-odnosa-srbije-i-francuske>. [In Serbian]
- Naïma, B. (2021) La réception du cinéma Yougoslave en France, entre relations diplomatiques, choix de programmation et accueil critique: Le cas de j'ai même rencontré des Tziganes Heureux d'Aleksandar Petrović. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (249-266). Beograd: Institut za političke studije.
- Pitsos, N. (2018). Perceptions Françaises des occupations militaires et des revendications territoriales Serbes et Monténégrines pendant les Guerres Balkaniques de 1912-1913. *Srpska politička misao*, special edition, 40-81. doi: 10.22182/spm.spec2018.3.
- Rapajić, S. & Matijević, A. (2022). Les relations économiques entre la France et la Serbie - Aperçu historique et tendances contemporaines. *Srpska politička misao*, special edition, 131-165. doi: 10.22182/spm.specijal22022.6.
- Todorović Lazić, J. (2018). Euroscepticism in Serbia and France - similarities and differences. *Srpska politička misao*, special edition, 153-173. doi: 10.22182/spm.spec2018.7 [In Serbian]
- Topalović, M. (2023). Higher education the Republic of Albania: Cooperation with the French Republic, status and perspectives. *Srpska politička misao*, LXXXII (4), 91-110. doi: 10.5937/spm82-46598. [In Serbian]
- Vukadinovic, N. (2021). L'Union Européenne et la Serbie: Espaces et Temps. In: A. Kolaković & S. Markovic (eds.) *La France et la Serbie: Les défis de l'amitié éternelle*, (329-347). Beograd: Institut za političke studije.
- Vukadinović, N. (2022). Territorialisation et spatialisation du développement économique à la périphérie de l'Union Européenne: Les macro-régions dans les Balkans Occidentaux. *Srpska politička misao*, special edition, 167-190. doi: 10.22182/spm.specijal22022.7.
- Vukasović, D. (2018). L'union européenne, la France et les Balkans Occidentaux: Les enjeux de la politique étrangère, de sécurité et de défense commune de l'UE. *Srpska politička misao*, special edition, 127-152. doi: 10.22182/spm.spec2018.6.

Милица В. Стојчић

Улога Института за политичке студије
у француско-српској научној сарадњи
и културној дипломатији

Milica V. Stojčić

Institute for Political Studies
Belgrade (Serbia)

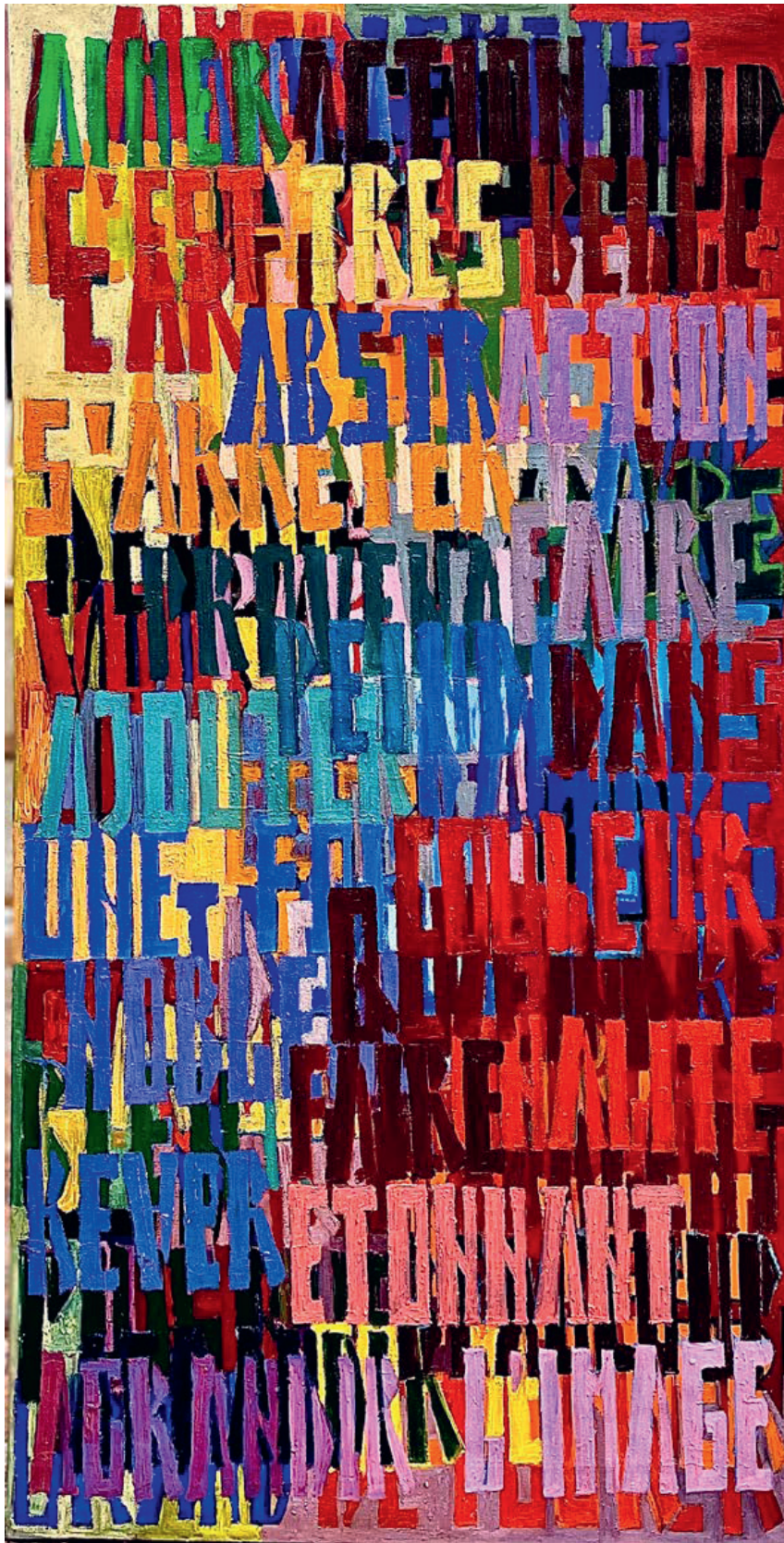
The Role of the Institute for Political Studies in French-Serbian Scientific Cooperation and Cultural Diplomacy

Summary

The Francophonie is extremely important for the development not only of “cultural diplomacy”, but also of increasingly broader scientific cooperation, implementation of joint projects, activities and exchange of knowledge with the Republic of Serbia, as well as the whole region of the Western Balkans. The research is aimed at determining the scope, results as well as perspectives of the cooperation between the Institute for Political Studies, as one of the most outstanding actors in scientific, expert and cultural relations, and French scientific-research and educational institutions. In the research preparation, the author used the content analysis and limited observation with participation. In conclusion, Serbia is one of the key countries in the region for building scientific cooperation with France and, with rather limited funds allocated to social sciences and humanities en générale, the Institute for Political Studies manages to maintain the image of good partner through its exchange of knowledge, publications and implementation of joint project activities.

| 139

Keywords: French Republic, Republic of Serbia, Institute for Political Studies, cultural diplomacy, scientific cooperation

Етонант, 2008, дело српске сликарке Мире Маодуш, која је готово пола века живела и стварала у Француској. Осим у Србији, њена дела излагана су у Паризу, Токију, Милану, Требињу и бројним другим европским градовима.
Фото: Мира Маодуш